

# ÅRSPLAN

## 2022 – 2023

### JARENGA BARNEHAGE



**BLI MED OG SETT SPOR!**

# Innholdsfortegnelse

<b>INNLEDNING</b> .....	<b>3</b>
ÅRSPLAN .....	3
BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRSKOMHET	
BÆRUMSBARNEHAGEN.....	3
JARENGA BARNEHAGE.....	4
<b>VURDERING AV BARNEHAGENS PEDAGOGISKE PRAKSIS</b> .....	<b>5</b>
<b>BARNEHAGENS PEDAGOGISKE ARBEID</b> .....	<b>5</b>
BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG .....	5
BARN OG BARNDOM .....	5
DEMOKRATI .....	6
MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT .....	7
ARBEID MOT MOBBING .....	7
LIKESTILLING OG LIKEVERD .....	8
BÆREKRAFTIG UTVIKLING .....	8
LIVSMESTRING OG HELSE .....	9
<b>BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD</b> .....	<b>10</b>
OMSORG .....	10
LEK .....	10
DANNING .....	11
VENNSKAP OG FELLESSKAP .....	12
KOMMUNIKASJON OG SPRÅK .....	13
BARNES MEDVIRKNING .....	13
<b>SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE</b> .....	<b>14</b>
<b>OVERGANGER</b> .....	<b>14</b>
NÅR BARNET BEGYNNER I BARNEHAGEN .....	14
OVERGANGER INNAD I BARNEHAGEN OG MELLOM BARNEHAGER .....	15
FRA BARNEHAGE TIL SKOLE .....	15
<b>BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET</b> .....	<b>16</b>
PLANLEGGING .....	16
VURDERING .....	16
DOKUMENTASJON .....	17
<b>BARNEHAGENS PEDAGOGISKE ARBEID</b> .....	<b>17</b>
BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER .....	17
BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS .....	18
PROGRESJON .....	18
<b>BARNEHAGENS FAGOMRÅDER</b> .....	<b>18</b>
KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST .....	18
KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE .....	19
KUNST, KULTUR OG KREATIVITET .....	20
NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI .....	21
ANTALL, ROM OG FORM .....	21
ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI .....	21
NÆRMILJØ OG SAMFUNN .....	22

# INNLEDNING

## ÅRSPLAN

Barnehagen skal utarbeide en årsplan. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov. Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartner, foresatte og andre interesserte. Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, danning, lek og læring for å fremme allsidig utvikling. Planen gir informasjon om hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold (§ 2) og barns rett til medvirkning (§ 3) og rammeplanen følges opp, dokumenteres og vurderes.

## Barnehagen er en pedagogisk virksomhet

Barnehagen er ifølge Rammeplan for barnehagen en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er å ivareta barnas behov for omsorg, lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Dette skal gjøres i samarbeid og forståelse med barnas hjem.

## Bærumsbarnehagen

I Bærum er det i tillegg til rammeplanen utarbeidet en barnehagemelding for Bærumsbarnehagen. Arbeidet med barnehagemeldingen skal bidra til at det blir et likeverdig og enhetlig barnehetilbud i alle Bærum kommunes barnehager, for alle barn og foreldre. Tidlig innsats, mestringsperspektivet, samarbeid og samhandling skal vektlegges i Bærumsbarnehagen. Barnehagen skal ses på som første trinn i utdanningsløpet, og **lek, språk** og **helse** er spesielle faglige satsningsområder.

Som oppfølging av barnehagemeldingen utarbeides det kvalitetsplaner for perioder på tre år. Dette er planer som skal bidra til å sikre tidlig innsats og bedre læring for barna i Bærumsbarnehagene. Fra 2019 og fremover skal kvalitetsutvikling i det pedagogiske arbeidet foregå hovedsakelig innenfor områdene:

- Språk og kommunikasjon
- Livsmestring
- Digital barnehage

[kvalitetsplan-fra-2019.pdf \(baerum.kommune.no\)](#)

**«Det skal være stort å være liten i Bærum»**

## JARENGA BARNEHAGE

Før var det to barnehager på tomten i Storengveien 3; Jarenga og Storenga. Så ble det vedtatt at disse to skulle rives og ny barnehage bygges. I januar 2021 slo vi sammen gamle Jarenga og Storenga til en ny, stor barnehage: Jarenga barnehage. Barnehagen er en basebarnehage bestående av 4 torg med tilhørende 3 baser pr. torg. I tillegg, til torg og baserom, finnes det flere fleksible rom i barnehagen, både mindre aktivitetsrom hvor man kan skjerme leken og jobbe enda tettere med barna, eller ha et lengre prosjekt. Vi har også et grovmotorisk rom (PULS), et vannrom (DRÅPE) og et atrium (FABEL) for større samlinger. Barnehagen har også et storkjøkken med egen kokk som serverer lunsj og ettermiddagsmåltider til barna. Barnehagen er ikledd vedlikeholds vennlig, mørkebrun bambus og består av tre etasjer. Med store, flotte vinduer slippes det mye lys inn i barnehagen og på taket er det solceller nok til å produsere rundt 34.000 kWh/år.

Barnehagen består av 168 barn og ca 40 ansatte. Ledelsen består av en tjenesteleder og en avdelingsleder. Etter hvert skal barnehagen også ansatte en faglig veileder i en 50 % stilling.

Barnehagen er helt i oppstarten med å etablere seg til den barnehagen vi ønsker å bli. Vi er med i «TETT PÅ» satsningen til Bærum kommune: ett kvalitets og utviklingsarbeid for å styrke samspillet mellom ansatte og barn. I tillegg jobber vi med dynamiske rom. Her forsker vi sammen med USN (Universitetet i Sørøst-Norge) på hva og hvordan vi kan få til gode lekemiljøer for barna våre. Vårt mål er at alle barn skal oppleve god og dyp lek i et inspirerende barnehagemiljø hvor fantasi og kreativitet er viktige stikkord. For oss er barnehagen et dynamisk sted og dette gjenspeiler seg i vårt arbeid med barna og planene våre.



## VURDERING AV BARNEHAGENS PEDAGOGISKE PRAKSIS

Barnehageloven, rammeplanen for barnehager og kommunale styringsdokumenter gir oss et mandat som vi tar på største alvor. Disse dokumentene forteller oss hva en barnehage skal inneholde, og hva de ansatte skal gjøre for at barnehagen skal bli en god, pedagogisk virksomhet. Dette legger grunnlaget for vår barnehagedrift.

De ansatte har et tett samarbeid med foreldregruppen i barnehagen, og det opprettes hvert år et AU (arbeidsutvalg) med foreldrerepresentanter fra hver base i barnehagen. Videre velger AU representanter (en fra hvert torg i barnehagen) som skal sitte i SU (Samarbeidsutvalget). AU har møter på eget initiativ der de tar opp ting som rører seg i barnehagen, uten barnehageansatte til stede. SU består også av representanter fra personalet i barnehagen, samt tjenesteleder og avdelingsleder. De har jevnlig møter for å diskutere saker som både barnehage og foreldregruppen er opptatt av. SU godkjenner årsplanen før utsending hvert år. Dette er en måte å sikre et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. Annet hvert år blir det sendt ut en foreldreundersøkelse hvor foreldrene får muligheten til å si sin mening om alt fra mattilbud til barnehagens uteområde. Resultatene av denne undersøkelsen blir tatt opp på et SU møte i etterkant slik at vi kan bruke undersøkelsen som redskap for forbedring. AU/SU er ikke et klageorgan, men en måte å sikre godt samarbeid mellom barnehage og hjem.

Gjennom arbeidet vårt med TETT PÅ skal vi arbeide for å øke kvaliteten på relasjoner mellom barn og voksen. Dette gjøres gjennom et systematisk arbeid med mentorveiledninger, praksisfortellinger, refleksjonsarbeid og observasjoner. Dette er et viktig kvalitetsarbeid som er med på å skape refleksjoner over egen praksis.

## BARNEHAGENS PEDAGOGISKE ARBEID

### BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng. (Rammeplanen)

### BARN OG BARNDOM

Barnehagen skal ivareta og anerkjenne barndommens egenverdi. Vi skal bidra til at alle barn opplever trivsel, vennskap og lek. Barnehagen skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn i alt vi gjør. Barnet skal møtes som et individ og barnehagen skal legge til rette for alle barns ulike forutsetninger i fellesskap med andre. Barna skal få muligheten til å påvirke sin egen barnehagehverdag. (Rammeplanen)

Barnekonvensjonen stadfester at barndommens egenverdi skal ivaretas og forvaltes med omhu. Barnehagen er utrolig viktig for barn, og som sosialiseringsarena spiller den en sentral rolle i barns tidlige barndom. Det å anerkjenne barndommens egenverdi handler om å se barnet der det er, i et her og nå perspektiv. Vi er opptatt av at barna skal møte en dynamisk barnehage der de ansatte ikke setter begrensninger for lekeutfoldelse. For oss er det viktig å ta barnas ideer og initiativ på alvor. Dette kaller vi å «følge barnas spon». Når de ansatte følger barns spor ser barna at deres initiativer blir satt pris på. Dette skaper mestring og barna opplever at det de uttrykker har en verdi, dette er begge viktige faktorer for å utvikle selvtilliten til å handle selvstendig. For å få til dette må de ansatte være tilstedeværende, fleksible og lydhøre for barnas ideer, behov og følelser.

Når barna får utforske ting på eget initiativ blir læringsutbyttet større fordi barnas egne interesser ligger til grunn. Nye relasjoner skapes i disse prosessene gjennom felles opplevelser og fokus. Ved å være tilstedeværende ansatte gjennom hele barnehagedagen og som deltaker i barnas lek, får vi muligheten til å oppdage barnas spor og ta dem på alvor ved å hjelpe barna å sette dem ut i livet. I tillegg kan vi gi barna den støtten de trenger i lek, og hjelpe dem på vei til å knytte nye relasjoner. Alle barn har ulike forutsetninger og behov. De ansatte er opptatt av å bli godt kjent med barna for å kunne møte dem der de er. De ansatte skal fungere som støttende stillas, og i den prosessen vurderer hvilken rolle vi som ansatte skal ha i møte med hvert enkelt barn. Hvor nær skal den ansatte være? Når skal man trekke seg tilbake? Hvor mye skal den ansatte instruere? Dette er også relevante problemstillinger vi bruker i refleksjonsarbeidet vårt i TETT PÅ.

Vi skal se hvert enkelt barn for den de er, og møte alle barn med respekt. Når alle barn er forskjellige, og har forskjellige forutsetninger kan vi ikke møte de på lik måte. Vi skal tilpasse oss, og lære barna å kjenne slik at vi kan møte de der de er. Vi skal gi de rom for lek, utfoldelse og utforskning. De skal få muligheten til å medvirke i sin egen barnehagehverdag.

## DEMOKRATI

Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. (Rammeplanen)

De ansatte hos oss vil sørge for et inkluderende fellesskap der barna blir kjent med demokratiske prinsipper. Medvirkning står sentralt i vår hverdag og ved å sørge for at barna får medvirke på egne premisser i hverdagens mange små og store situasjoner, lar vi barna få ta del i et demokrati innenfor barnehagens vegger. Barnas uttrykk og meninger skal møtes med anerkjennelse og respekt, og alle barn skal få anledning til å ytre seg, bli hørt og få delta. Barn og voksne er likeverdige, men ikke likestilte. Hos oss betyr dette at de ansatte er den ansvarlige parten, og skal være tydelige og ta ansvar når det er nødvendig, og at barna skal få være med å bestemme når det er mulig. Barna skal gis mulighet til å ta et valg og få erfaringer med å stå for det, i trygge rammer hvor de får støtte og veiledning av ansatte. Vi gir også rom for og lærer barna at det er lov å ombestemme seg.

For å kunne følge barns spor må de ansatte være åpne for å endre på planer og la seg påvirke. Planer som legges må være fleksible, og de ansatte skal la barnas synspunkter og uttrykk være med på å forme videre planer. Av og til ender man opp med å gjøre noe helt annet enn planlagt som en konsekvens av påvirkning fra barna.

I vår barnehage jobber vi med medvirkning i blant annet:

- Løkemiljøene
- Turdestinasjoner og innhold
- Samtaler med barna
- Observasjon og dokumentasjon som brukes analytisk som grunnlag for videre planer
- Anerkjennelse av følelser
- Følge barnas spor. Ansatte er ansvarlige for å gripe fatt i barnas interesser og tilføre, berike og undersøke videre sammen med barna.



## MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. (Rammeplanen)

I barnehagens demokratiske hverdag får barna oppleve og erfare fellesskap uavhengig av kjønn, etnisitet, kultur og religion.

Vi jobber med mangfold og gjensidig respekt ved å lære barna at det finnes andre enn oss selv, som kanskje lever på andre måter. Vi markerer blant annet samenes nasjonaldag, jul, stolthetsuker, andre høytider og markeringer. Det er i hverdagens små og store situasjoner toleransen for andre mennesker blir opparbeidet. For eksempel ved å synliggjøre ulikhetene til barn og voksne, får barna erfare mangfold og respekt for menneskeverdet på en naturlig og enkel måte.

I leken kan vi lære barna å bli kjent med sine, og andres grenser. Her jobber ansatte med å lære barna å si nei, og det å tåle å få et nei. Vi veileder barna i denne prosessen og dette er med på å bygge opp en gjensidig respekt for hverandre.

## ARBEID MOT MOBBING

Vi vil at ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen. Det er utarbeidet en handlingsplan mot mobbing og krenkelser i Bærumsbarnehagen.

<https://www.baerum.kommune.no/globalassets/tjenester/barnehage/kommunale-barnehager/plahtejordet/handlingsplan-mot-mobbing-i-baerumsbarnehagene.pdf>

FNs barnekonvensjon peker på utviklingen av respekt for barnets personlighet, kulturelle identitet, språk og verdier. Mobbingen og utenforskap kan hemme en slik utvikling. Barnehager er en viktig arena for å forebygge slik atferd.

Vi forebygger mobbing ved å arbeide med det psykososiale miljøet i barnehagen. I Jarenga barnehage skal vi hjelpe barna å skape relasjoner, og å opprettholde disse. Voksenrollen blir ekstremt viktig i arbeidet mot mobbing i barnehagen. Vi må være tilstede, observante og vise forståelse ovenfor barna. Barn legger også merke til hvordan de ansatte snakker til hverandre og om hverandre. Vi er derfor opptatt av å gå frem som gode eksempler i barnehagen, og skape et godt arbeidsmiljø i barnehagen vår.

Ved mistanke om mobbing vil vi ta i bruk handlingsplanen til kommunen og/eller den lovfestede handlingsplanen som ligger i barnehageloven, samt samarbeide tett med foreldrene. Livsmestring er et av kommunens hovedfokus. Barnehageloven er endret, og vi har fått lovparagrafer som sikrer handlingsplikt i barnehagen. Foreldrene har også en viktig rolle i det forebyggende arbeidet. Arbeidsutvalget har opprettet en foreldreplakat som tar for seg noen punkter om hvordan de ønsker at foreldrene skal oppføre seg og bidra med i dette arbeidet. Denne plakaten finnes på vår hjemmeside.

I januar 2021 tredde det i kraft en ny lov, i barnehageloven, kapittel 8 § 42: **Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.**

Denne paragrafen forplikter alle våre ansatte som arbeider i barnehagen til å følge med på hvordan barna har det. De ansatte skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller. Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse barnehagen selv har satt i gang. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering. Vi kan blant annet invitere fagfolk med særlig kompetanse innen feltet som; rosa kompetanse, ombud for barn og unge,

arbeidet vårt med dynamiske rom og TETT PÅ, for å gjøre oss rustet og trygge til å håndtere ulike situasjoner.

## LIKESTILLING OG LIKEVERD

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet. (Rammeplanen)

Arbeidet vårt i Jarenga barnehage med likestilling og likeverd blir godt synlig, og er et viktig aspekt av dynamiske rom. Igjennom det systematiske arbeidet vårt med definert og udefinert materiell som er kjent og ukjent for både barn og ansatte, samt at rommene (både ute og inne) skal være i bevegelse og i forandring. Det å følge barnas spor er vår viktigste ledetråd, og igjennom dette kommer arbeidet med likestilling og likeverd naturlig frem. Variert, nøytralt og tilgjengelig lekemateriell for alle barn er vesentlig for å jobbe med likeverd. Hvilket materiell barna får leke med skal være uavhengig av hvem de er som person, slik at det ikke skal oppstå ulikheter igjennom hvilket materiell tilbud barna får. Sikkerheten for barna ivaretas gjennom at materialet som tilbys er gjennomtenkt og sikkert for barnegruppene som har tilgang til dem, dermed vil materiell-utvalget se annerledes ut hos de yngste barna i forhold til hos de eldre barna. Variasjon i lekemateriell er viktig for at alle barn skal kunne finne noe de synes er spennende og for at alle barn skal finne noe i materialet hos oss som de kan identifisere seg med.

Ved å være nysgjerrige, åpne og undrende ansatte sammen med barna som ser dem for den de er igjennom det de gjør så vil vi bli kjent med barnet i deres egne interesser. Dette krever at vi er tett på barnas prosesser i barnehagen. Vi som ansatte observerer barna, ser og lytter til barnas bidrag, og at vi selv er delaktige og undersøkende i lek og utforskning. Vi som ansatte må sette våre egne behov og fordommer til side for å kunne møte barna helt åpent.

De ansattes tvil skal alltid komme barnet til gode. Med dette mener vi gjennom å tvile på vår egen forutinntatthet åpner vi opp og rommer barns forskjellighet og at barnas menneskeverd kommer først. Tvilen er sentral for å holde blikket åpent og nysgjerrig for oss som ansatte. Når vi er nysgjerrige på hva barna faktisk er opptatt av kan vi bygge videre på det de viser interesse for. Når vi blir med på leken og utforskningen fordi vi selv faktisk lurer på hva som skjer når jeg gjør noe med et materiell, så blir også vi voksne med-forskere og med-lekere. Det oppstår en sann gjensidig utforskende og lekende respekt for hverandre både mellom de ansatte og barna og barna imellom. Igjennom å innta denne rollen oppnår vi en dyp anerkjennelse av barnas bidrag inn som legger premisset for den videre utviklingen. Ved å undre oss og være nysgjerrige til hele barnegruppas bidrag, vil vi også kunne ivareta alles forskjellighet uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuelle orientering, kjønnsidentitet, etnisitet, kultur, sosiale status, religion og livssyn. Ved å la tvilen alltid komme barna til gode, handler vi ifra nestekjærlighet med et ønske om at den enkelte skal få rom til å utvikle seg fra der de er.

## BÆREKRAFTIG UTVIKLING – EN KLIMAKLOK KUMMUNE

Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoner mulighet til å dekke sine. Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden (Rammeplanen).

Klimaklok kommune er en flerårig satsning som skal bidra til det grønne skiftet i Bærum. Jarenga Barnehage er en del av satsingsprosjektet «grønt flagg» - en miljøsertifiseringsordning rettet mot barnehager og skoler. Formålet er å styrke bærekraftig utvikling gjennom miljøundervisning. Vi har en handlingsplan med klare mål som gjør at vi hele tiden jobber med de klimautfordringene vi står ovenfor.



Arbeidet med en grønnere kommune er noe som hele tiden står på agendaen i barnehagehverdagen. Vi tenker gjennom forbruk, innkjøp, gjenbruk og har fokus på å minske matsvinn.

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen.

I Jarenga i ønsker vi å lære barna at vi må ta vare på kloden vår, det finnes ingen planet B. For å bevisstgjøre barna på dette jobber vi blant annet med kildesortering, plukking av søppel, vi marker jorddagen, lærer om naturen, oppfordrer til å la bilen stå samt arbeider med kommunens klimasatsning «grønt flagg». Vi gir barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd. Gjennom arbeidet vårt med dynamiske rom setter vi også gjenbruk høyt. Vi bruker materiellet flere ganger, og barna får oppleve spenningen av å bruke materiell som til vanlig ikke finnes i barnehagen.

Vi har få parkeringsplasser i barnehagen vår, og vi oppfordrer alle som kan til å bruke miljøvennlig transport – enten det er bussen eller sykkel.

## LIVSMESTRING OG HELSE

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. (Rammeplanen)

Jarenga barnehage skal være et trygt sted å være for alle barn. Her skal barna få oppleve samspill med ansatte og barn, følelsen av å tilhøre et større felleskap og lære seg å bygge relasjoner, og å holde på disse. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Trygg tilknytning og nære relasjoner bidrar til at barn blir mer robuste i møte med senere belastninger, blant annet fordi de får god erfaring med å søke hjelp og støtte når noe blir vanskelig. Vi ønsker å skape trygghet og tro på egne evner gjennom lek og utforskning, mestringsopplevelser og sensitive ansatte som fanger opp barnas uttrykk, signaler og behov.

Vi leter bevisst etter muligheter i hverdagen der barnas smil, glede og latter kan bekreftes og deles. Barns nysgjerrighet og indre motivasjon til å utforske, leke og holde på med noe de opplever som interessant skal ha betydning for pedagogiske valg. Jarenga er en barnehage i bevegelse. Vi kan ikke forandre barnet, men vi kan forandre miljøet, og tilpasser miljøet etter barnas spor - her og nå.

Fysisk aktivitet fremmer barnas bevegelsesglede, motoriske utvikling og mestring. Vi gir derfor rom for aktiv og kroppslig lek både ute og inne. I barnehagen har vi et stort grovmotorisk rom som vi kaller for PULS. På dette rommet kan barna klatre, huske, spille innebandy, danse, ha yoga eller andre spennende aktiviteter. Her får barna utfolde seg, og de ansatte kan tilrettelegge miljø etter barnas spor. Alle baser har også en fast turdag i uken, hvor store deler av dagen tilbringes ute. Vi legger også opp til at vi kan ta spontane turer med barna, kanskje i forbindelse med et prosjekt eller på søken etter nytt og spennende materiell. Hos oss finnes også vår helt egne grillhytte så man kan ta lunsjen ute foran bål.

Ved å ha hvilestund i barnehagen gir vi også barna mulighet til ro og avslapping i en aktiv barnehagehverdag, og skaper balanse mellom aktivitet og hvile. Vi er opptatt av barns søvn, og støtter oss til søvnforskning når det gjelder dette. For oss er det viktig at vi kan vekke barna når de går over i en lett søvnfase, hvor det er naturlig å våkne.

Måltidene i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner. I Jarenga har vi egen kokk som tilrettelegger for varierte og næringsrike måltider, og han har et bevisst forhold til hva som serveres. Hver måned får foresatte tilsendt menyen slik at man kan holde seg oppdatert på hva barna spiser.

## BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling. (Rammeplanen)

### Omsorg

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. (Rammeplanen)

Omsorg skal prege alle møter vi har med barn i løpet av dagen. Under lek, stell, måltider, påkledning m.m. Hos oss er vi opptatt av å lære å kjenne barna, og se alle deres unike behov. I barnehagen handler omsorg om relasjoner mellom ansatte, barna og om barns omsorg for hverandre. Vi skal støtte og oppmuntre barna til å vise omsorg for hverandre, og til å selv kunne motta omsorg. Dette er med på å fremme sosial utvikling ved å lære barna å ha tillit til seg selv og andre. Omsorgsbegrepet handler om mer enn bare kos, trøst og tilsyn. Barna skal møtes hvor de er med åpenhet, nysgjerrighet, blikkontakt og ett fang når det trengs. Vi skal vise tålmodighet for barnas behov. Vi skal tilrettelegge for at barn kan få hvile og ro gjennom barnehagehverdagen. De minste barna hos oss sover ute i vognen sin, mens de større barna har hvilestund på madrasser inne på baser. Her blir lys slått av, rolig musikk/eventyr kan bli spilt og de ansatte hviler sammen barna.

Gjennom arbeidet vårt med TETT PÅ streber vi etter å øke kvaliteten i relasjoner med barn, og har som mål å nettopp være TETT PÅ. Vi skal være sensitive ansatte i møte med barn, og vise de at hos oss møter du ansatte som tar deg på alvor og som anerkjenner dine behov. Ved å jobbe tett på dynamiske rom i barnehagen lærer vi også å følge barns spor og fange opp deres interesser. Dette er fine måter å vise barna omsorg i hverdagen på, og de får oppleve at deres ønsker er viktige og blir satt ut i livet.

### Lek

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. (Rammeplanen)

Leken er en viktig del av barnas hverdag. Gjennom leken kan barna utfolde seg, etablere selvfølelse, føle mestring og ta initiativ, og den er en sentral arena for læring. Her tilegner barna seg sosiale ferdigheter, motorikk, språk og kognitive evner. I leken tar barn med seg sine erfaringer fra egne liv og utforsker, prøver ut og bearbejder dem. Leken har også en egenverdi. Barn leker fordi de har lyst til det. Leken er lystbetont, frivillig og spontan, og barna velger selv å være med på den.

I vår barnehage skal vi skape felles referanserammer som grunnlag for lek. Vi skal også hjelpe barn som sliter med å leke, eller å komme inn i lek, til å oppleve at de får det til. Vi er støttende stillas for de barna som trenger at vi er der, og hjelper de med å finne teknikker som gjør at de får til lek. Vi legger også vekt på dynamiske rom, og i forbindelse med lek omhandler dette at barna skal møte varierte og inspirerende omgivelser som legger til rette for lek og utforskning. Vi har tro på omgivelsenes kraft. Vi ønsker at lekesoner skal være tydelige, varierte og kunne endres i tråd med barnas interesser. Vi jobber for å skape et rikt og variert lekemiljø slik at det finnes noe som treffer alle barn, og at de opplever at sine spor blir oppdaget og satt pris på. Tenk om Q-tips er det kuleste du vet, og dagen etter kommer du til et rom fylt med Q-tips. Vi tilbyr materiell og leker i barnehøyde, slik at barna kan gripe fatt i det de ønsker – når de ønsker det. En kombinasjon av definerte leker som biler, dukker og spader og udefinert materiell som gjenbruksmaterialer og naturmaterialer inspirerer til flere typer lek. Vi sørger også for at

lekemateriell rulleres i barnehagen, slik at det stadig dukker opp nye lekemateriell som kan inspirere til lek. Ingen av rommene hos oss skal tilby akkurat det samme, slik at man kan gå på besøk til hverandre for å utforske enda mer.

Vi ønsker også at leken skal være en arena for at barn kan knytte relasjoner til hverandre, og oss. Gjennom TETT PÅ jobber vi med å være der barna er og delta aktivt i lek sammen med barna. Vi lærer oss også når vi skal skjerme leken til barna, slik at de uforstyrret kan holde på med sitt. Det er ikke alltid de ansatte trengs som aktive lekere i leken, men vi er supportere på siden som kan bidra hvis ting blir vanskelig.

## Danning

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. (Rammeplanen)

Danning blir sett på som en personlig prosess som handler om å få et aktivt og bevisst forhold til omgivelsene og er en forutsetning for demokratisk tenkning. Barnehagen er en arena for slik dannelse. I motsetning til oppdragelse, som har til hensikt å overføre kunnskap, verdier og holdninger, vil dannelsingsprosessen ha som mål å gjøre barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap og reflektere over vedtatte sannheter.

Rammeplanen for barnehager sier bl.a. at danning og medvirkning kan sees på som gjensidige prosesser. Danning handler om å utvikle kunnskap, holdninger, verdier i dialog og samspill med omgivelsene, hvor alle anerkjennes som selvstendige individer.

Dette henger tett sammen med grunntankene som ligger i dynamiske rom som arbeidsmåte. Her er medvirkning og barnas ønsker, behov og initiativ helt sentralt. Utforskning står i sentrum, og barn sanser, opplever, samarbeider og anpasser seg i relasjon til andre barn og ansatte.

Barn vil gjennom dynamiske rom, oppleve å kjenne seg betydningsfulle og at de blir tatt på alvor. De vil lære seg selv og andre å kjenne, og får bekreftet sine tanker og følelser. Andre vil vise tillit til barnet. Det fysiske rommet med varierende tilbud i forhold til materiell, vil kunne bidra til at barn kjenner seg som et viktig og godt menneske. Barna får oppleve seg som kompetente, og viktige for fellesskapet.

## Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. (Rammeplanen).

Læring i barnehagen definerer vi som utvikling, der leken har hovedrollen. De ansatte i barnehagen har ansvar for å gi barna god omsorg, og å støtte barnas utvikling positivt. De skal bidra med støtte, stimulering og veiledning, som vil fremme barnas utvikling og læring.

Gjennom vårt arbeid med TETT PÅ bruker vi veiledning og refleksjon, for å øke og sikre kvaliteten på tilbudet barna får. Vi søker stadig kompetanseheving som øker kvaliteten vi byr på.

Barn lærer i enhver situasjon hvor de samhandler med andre eller miljøet rundt seg. Vi har et stort ansvar for å legge merke til de lærings situasjonene som oppstår og bygge videre på det i form av undring sammen med barna.

Gjennom vårt fokus på dynamiske rom legger vi til rette for at barna skal få utforske og oppleve nye situasjoner, temaer, materiell og redskaper. Ved at rommene er i bevegelse kan ulik utforming bidra til å

stimulere til nye læringssituasjoner for barna. Vi jobber med ulikt materiell og ønsker å tilby unike opplevelser i alle rom. Materiellene bidrar til å skape et felles fokus for utforskning og oppdagelser.

Det er viktig for oss å ta vare på de spontane læringssituasjonene og få barna til å undre seg og selv kunne komme frem til mulige svar. Vi arbeider også med planlagte aktiviteter som bidrar til at vi styrker barna på spesifikke områder, eller kan jobbe med temaer over tid. Ved å være dynamiske er vi observante for barnas spor, og endrer ofte planer ut fra hva barna er opptatt av slik at de får mest mulig glede av aktivitetene.

## Vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. (Rammeplanen)

Vennskap mellom barn blir utviklet gjennom de ulike møtene barna får og har hatt, og som har resultert i noe som kan være opplevelser av et felles vi. Møtene mellom barn kan være både korte og lange. Et blikk som varer kun ett sekund kan være med på å holde fast ved en forståelse av et felles vi, eller en opplevelse av at akkurat vi er sammen. Det blir selve møtet som er viktig. I møtet bekrefter vi hverandre, eller vi korrigerer hverandre dersom det oppstår uenigheter. De ansatte skal være tilgjengelig for støtte og veilede.

Hos oss er vi opptatt av å legge til rette for de magiske møtene ved å skape dynamiske rom med materiell som ikke bare har en fasit. Rommene våre skal være så tiltalende at barna får lyst til å utforske og leke, og komme tilbake for å gjenoppta og /eller utvikle leken enda mer. Da legger vi til rette for at gjentatte møter skjer og at vennskap kan oppstå.

Å være venner er å møtes i et forhold hvor den enkelte opplever seg som godtatt og verdsatt for akkurat den hen er. Selv de yngste barna har sterke vennsapsrelasjoner, og mange barn gir uttrykk for at det beste ved barnehagen er å få møte andre barn og leke med vennene sine. Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.

Det er en sentral oppgave for oss i Jarenga å hjelpe barna med å bygge relasjoner til hverandre. Vi kan for eksempel invitere barn som ikke til vanlig er sammen, til å delta i en gruppeaktivitet eller lek, og vi kan legge til rette for nye bekjentskap når vi foretar justeringer av faste plasser i garderoben, eller i rekka på tur. Vi vet at vennskap er dynamiske, og vi legger til rette for at alle barn skal få oppleve magiske møter. Opplevelser i små grupper på tvers av baser kan også være i introduksjonen til nye fellesskap og vennskap. Vi mener det er viktig å være oppmerksom på at gryende vennskap kan være skjøre. Observante ansatte i Jarenga legger merke til når barn knytter bånd, og vi skal være vare slik at vi ikke griper inn og forstyrrer slike prosesser. Da er det for eksempel viktig å ikke foreta en gruppeinndeling som skiller barna, eller henviser dem til faste plasser ved matbordet eller i samlingskroken.

De ansatte skal støtte barns initiativ til samspill og bidra til at alle kan få lov til å leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner. Dette gjør vi blant annet ved å gi barna et felles tredje i dynamiske rom. Her kan de utforske, oppleve, undre og lære sammen ut fra sine interesser og sette spor sammen. Vi ansatte følger barnas spor og vet at spor fra noen barn kan være en fin innfallsvinkel for lek for noen andre.

## Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremme kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. (Rammeplanen).

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Det er den ansattes rolle å se, tolke og følge opp barns uttrykk på en god måte. Rike erfaringer med fortelling, høytlesning, sang og regler kommer språkstimulering til gode og må formidles på en måte som gjør at alle barn kan delta ut ifra egne behov og forutsetninger. Hvert år markerer barnehagen «verdens bokdag» hvor fokuset er leselyst, bokglede og det positive ved lesing.

Ved å bygge gode relasjoner mellom barn og ansatte, vil barna kunne føle seg trygge og oppleve glede ved å kommunisere og bruke språket sitt. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Vi vet at barn lærer best når de holder på med noe de er opptatt av og interessert i. Gjennom arbeidet vårt med dynamiske rom følger vi barns spor og vi tilpasser lekemiljøet deretter samtidig som vi legger til rette for nye impulser og erfaringer for barna. Da opplever vi at materiellet inviterer til lek, og verner om barnas felles referanser til å snakke sammen og indre motivasjon til å fortelle, undre seg og stille spørsmål. Gjennom at vi ansatte er delaktige i utforskningen av materiell og rom så kan vi veilede og støtte de i arbeidet med å utvikle språket sitt.

Barnehagen vår rommer flere språkvarianter, og vi vil arbeide for at tospråklige får en god språkutvikling både på førstespråket og andrespråket. Vi oppfordrer til bruk av morsmål i hjemmet, og stimulerer til bruk av morsmål mellom ansatte og barn i barnehagen med samme språk. Et godt utviklet morsmål er en forutsetning for den videre språklige utviklingen. I Jarenga er vi tilstedeværende ansatte som ser barnets mange uttryksformer, støtter, utfordrer og stimulerer barnet i deres møte med ett nytt språk. Vi vektlegger å gi barnet sosiale strategier som gjør det i stand til å finne veien inn i fellesskapets lekeverden og imøtekommer enkeltbarnets behov for støtte og oppfølging på en god måte.

## Barns medvirkning

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. Barnehageloven §1 og §3, Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art 12 nr 1. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. (Rammeplanen).

Gjennom vårt fokus på dynamiske rom legger vi til rette for et inkluderende fellesskap. Her skal alle barn få muligheten til å medvirke ved bruk av kroppsspråk, verbalt språk og uttrykk i ulike situasjoner. De ansatte skal være bevisst på barns ulike uttryksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. De ansatte må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov. Videre observerer vi og er nysgjerrige i møte med aktiviteter i barnehagen for å kunne plukke opp barnas signaler.

Ved å følge barnas spor opplever de at deres interesser blir tatt på alvor. Tenk deg å være 4 år, og du elsker virkelig ekorn. En dag du kommer i barnehagen ser du ekornspor på gulvet, nøtter på veggene, og jammen meg ser du ikke ekorn i flere kriker og kroker i barnehagen din.

Vi er åpne for at våre planer kan endres underveis i møte med barna. Dette er deres verden og de skal få muligheten til å påvirke sin hverdag. Barna har ofte spontane tanker om hvordan aktiviteter skal gjennomføres. Barna kan fort fokusere på noe annet enn det som var planlagt når vi for eksempel er på tur. Vi lager derfor fleksible planer som kan endres i takt med det barna interesserer seg for.

## SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, jf. Barnehageloven § 1. Samarbeid mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldre og barnehagens personalet har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. (Rammeplanen.)

For at barna skal få et godt, og tilpasset tilbud i barnehagen, er det viktig med et godt samarbeid med foresatte. Vi ønsker et nært og åpent samarbeid med de foresatte, slik at det er lavterskel for å si fra om ting, eller snakke om ting som rører seg. Et godt samarbeid er basert på gjensidig tillit og respekt mellom foresatte og ansatte. Vi ønsker at foreldre hos oss skal føle seg trygge på at kritikk av barnehagen håndteres profesjonelt og blir tatt på alvor. For å sikre dette ber vi om at uenighet eller kritikk tas opp med pedagogisk leder eller styrer.

Dynamiske rom er et gjennomgående arbeid i vår barnehage, og ved anledning inviterer vi gjerne foreldre inn slik at de kan oppleve hvordan rommene forandrer seg i takt med barnas spor og hvordan vi arbeider med ulike temaer.

Hos oss legger vi til rette for foreldresamarbeid og dialog med foreldrene gjennom daglig kommunikasjon (levering/henting), foreldresamtaler, foreldremøter, månedsbrev fra base og ledelse. For å sikre et godt samarbeid har vi et AU og et SU som består av foreldrerepresentanter i barnehagen. Gjennom god dialog med disse kan vi ta opp saker som rører seg i barnehagen på en god måte. Når den digitale plattformen til kommunen kommer på plass, vil det bli enda enklere for oss å holde kontakten med hjemmet.

## OVERGANGER

### Når barnet begynner i barnehagen – tilvenning

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære» (Rammeplanen).

Hos oss er vi opptatt av at barna skal møte et godt tilbud fra dag en. De skal møte en dynamisk barnehage som følger opp på barnas interesser og spor. Når barna kan møtes sammen med de ansatte over noe felles tredje, kan vi knytte relasjoner og trygghet over noe barna er interessert i. Det skal være spennende å komme inn i rommene våre, og det skal trigge en nysgjerrighet hos barna. De skal ønske å gå inn i et rom, eller utforske lekemateriell.

Vi inviterer til at foresatte og barn kan komme på en besøksdag før sommerferien slik at man kan bli litt kjent med ansatte, se rommene og utforske miljøet vårt. Vi anbefaler at familier besøker barnehagen etter stengetid slik at barna kan bli kjent med uteområdet. Vi inviterer nye foresatte til et foreldremøte før sommeren hvor vi forteller om barnehagen, tilvenningen og foreldrene får en omvisning i barnehagen og får møtt sin pedagogiske leder.

Når dere har fått plass i Jarenga vil dere få et velkommenhefte fra ledelsen med mye nyttig informasjon om barnehagen. Etter hvert som barnegrupper for høsten er satt vil dere få ett eget brev fra basen dere skal gå på. Her vil det stå oppstartstid og være bilder av både ansatte og base.

Vi bruker trygghetsirkelen (COS) i arbeidet vårt. Den viser viktige momenter som vi vet er trygghetsfremmende, og dette kan være til hjelp for oss i møte med barna. Denne sirkelen oppsummerer behovene barn har for å bli trygge. Den viser hva vi ansatte må gjøre, og hvordan behovene henger sammen. Behovet for tilknytning henger sammen behovet for utforskning. Barna trenger en trygg, nær, stabil og omsorgsfull ansatt.



## Overganger innad i barnehagen og mellom barnehager

Overganger skjer også innad i barnehagen. Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppen» (Rammeplanen)

Det er en stor forandring for barna å gå fra liten base til stor base. Tempo og dagene er annerledes i toppetasjen, og de vil møte nye utfordringer. Fra januar og frem til mars begynner barna, sammen en trygg ansatt, å besøke rommene oppe. Hvordan ser det ut på torget, og basene? Har de andre leker enn oss, og hvordan er det å være så nærmekokken? Fra april/mai og frem mot sommerferien vil de besøke sin base jevnlig, og treffe sine nye ansatte. Da har vi en fast dag i uken hvor de besøker basen, og får være med på det som skjer. Når barna starter i august vil vi den første uken ha en kjent ansatt sammen med barna frem til ca 09.30, så langt dette lar seg gjøre. Dette er for å lette på leverings situasjonen og for at barna skal kunne se ett kjent ansikt etter noen uker med ferie.

Vi har et foreldremøte i mai for overganger innad i barnehagen, hvor dere som foresatte vil få muligheten til å treffe de ansatte, se basen og bli kjent med rutiner/dagsrytme på storbarn. Vi snakker også en del om hva dere som foreldre kan gjøre, og en del om soverutiner, bleieslutt og selvstendighet.

Pedagogene vil kunne dele nødvendig informasjon til hverandre, slik at man sikrer at informasjon om allergier, spesielle behov osv blir overlevert. Som foreldre får dere også tilbud om en oppstartssamtale kort tid etter dere har begynt, det er en frivillig samtale.

## Fra barnehage til skole

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn til skolen. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringen» (Rammeplanen).

Hos oss skal det være litt ekstra stas å bli førskolebarn. Det siste året er spesielt, og de er nå størst av alle barna i barnehagen. Barna i førskolealder går på forskjellige baser, men vil ha en felles førskolegruppe når det lar seg gjøre. Noen år er vi mange førskolebarn, og må lage flere grupper. Navnet på disse gruppene blir bestemt av barna hvert år. Da har de en avstemning med forslag på navn og vinneren blir årets navn. På denne måten kan de «eie» gruppen sin enda mer.

Vi er heldige og ligger rett ovenfor skolen de fleste barna hos oss skal begynne på. Vi har et tett samarbeid med skolen, og vi får også lov å bruke skolens uteområder for turer og lek. Vi får besøk av skolen på vårparten og har møter med skolen i forberedelsene til skolestart. Kommunen har et helhetlig opplæringsløp som vi følger, dette kan dere lese mer om her: [Pedagogisk rådgiver \(baerum.kommune.no\)](http://baerum.kommune.no)

I mai leverer vi inn overførings skjemaer som er fylt ut sammen av pedagog og foreldre. Dette gjøres i en foreldresamtale som gjerne gjennomføres i april. Her står det viktig informasjon om barnet som skolen trenger, og barna får også muligheten til å si litt om sine tanker rundt skolestart. Barn med nedsatt funksjonsevne eller som har hatt oppfølging av spesialpedagog i barnehagen vil det være egne overføringsmøter for (med skole, barnehage og foreldre).

I barnas siste barnehageår vil førskolegruppene ha fokus på lek og læring. Det er viktig at barnehagen ikke oppleves som en skole, men vi skal igjennom en del fokusområder som både vi og skolen tenker er viktig før skolestart. Det er viktig at barna kan kle på seg selv, gå på do selv, og ta ansvar for sine ting. Om barnet ikke kan lese, eller snakke så godt norsk, så er ikke dette så farlig. Det er helt normalt, og de

vil lære dette på skolen av kompetente lærere. I barnehagen har vi fokus på å knytte relasjoner, barns selvstendighet og sosial kompetanse. Det vil også være arbeid med tall, bokstaver og ulike spennende temaer for å øke interessen hos barna.

## BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen. (Rammeplanen).

## Planlegging

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen. (Rammeplanen).

I Jarenga barnehage jobber vi systematisk med planleggingsarbeid på flere nivåer igjennom året. Planleggingen skjer både på base-, torg, og barnehagenivå. Fokuset i planleggingsarbeidet er knyttet til enkeltbarn og barnegrupper trivsel og utvikling i større og mindre størrelser.

Dynamiske rom er en prosessuell arbeidsmåte som gjennomsyrrer arbeidet med barnehagens planleggingsarbeid. Observasjoner, dokumentasjon, løpende vurderinger, refleksjoner, samtaler med barn og foreldre samt samtaler oss ansatte imellom skaper grunnlaget for planene som legges. Den systematiske observasjonen som skjer løpende igjennom ansattes nærvær med barna i de daglige aktivitetene. Disse observasjonene er en veldig stor del av grunnlaget for planene som legges. Vi jobber stadig med å legge ut spor til barna, og ikke minst plukke opp spor som barna legger ut for oss; Hva er barna opptatt av nå? Det er den viktigste ledetråden vi har når vi skal planlegge for barnehagens innhold. Vi jobber også tett med rammeplanen, som alle ansatte i barnehagen hos oss har kjennskap til. Igjennom møtevirksomhet får vi tid til å snakke sammen om hva vi opplever at barna er opptatt av, og her snakker vi også om hvordan vi kan bidra til å videreutvikle det vi har sett barna er opptatt av, hva vi ser at barnegruppa trenger og hva vi plukker opp at enkeltbarn har behov for.

## Vurdering

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen (Rammeplanen).

Vurdering av det pedagogiske arbeidet skjer også på flere nivåer i barnehagen. Refleksjonsarbeid og veiledningsarbeid er viktige elementer av vurderingen av det pedagogiske arbeidet. Det at dynamiske rom er et kontinuerlig arbeid gjør det helt nødvendig at vi snakker om og vurderer praksisen vi har jevnlig. Sentrale spørsmål vi tenker rundt er:

- «Hva er et godt fungerende dynamisk rom for denne barnegruppen nå?»
- «Er det noe som ikke fungerer godt? Hvorfor? Hva gjør vi med det?»
- «Hva er barna egentlig nysgjerrige på nå?»
- «Er tilbudet variert og innbydende?»
- «Hvordan kan vi utfordre og utvide barnas lek, utvikling og nysgjerrighet der de er akkurat nå?»
- «Hvilke mål fra rammeplanen når vi igjennom dette arbeidet?»
- «Hvordan har de ulike barna det i barnehagen nå? Trives de? Er det noen vi må se nærmere på, legge til rette for på andre måter enn det vi gjør i dag?»

Gjennom det systematiske arbeidet vårt med TETT PÅ vurderer vi vårt arbeid med barna. Vi har jevnlig veiledning som bygger på praksisfortellinger, TETT PÅ sin faglige plattform og observasjoner av ansattes samspill med barn. Her ser vi på hva vi kan forbedre, samt hva som allerede fungerer godt.

## Dokumentasjon

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten. (Rammeplanen)

Dokumentasjonsarbeidet hos oss henger igjen tett sammen med det kontinuerlige arbeidet med dynamiske rom.

Vi i Jarenga dokumenterer blant annet gjennom å ta bilder av prosesser, praksisfortellinger og observasjoner. Planlegging og evaluering dokumenteres gjennom månedsbrev fra hver base. Her evalueres forrige måned, og neste måned planlegges med mål og evalueringskriterier. Temaer og prosjekter vil variere fra base til base, da utgangspunktet hele tiden er barnas spor og interessefelt. Dokumentasjon er også en viktig del av synliggjøringen av hvordan vi i Jarenga oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver.

Vi er tett på barna i deres leke- og læringsprosesser og dokumentasjon er et viktig verktøy for å bidra til utvikling og kontinuerlig progresjon i. Dette er en sirkulær prosess; ved å ta bilder av prosesser, skrive observasjoner og praksisfortellinger kan vi oppdage nye spor av hva barna er opptatt av. Dette kan gi nye bidrag inn til vårt planleggingsarbeid, hvordan de ansatte utvider og inspirerer til videre lek og læring. Dokumentasjonen er også utgangspunkt for refleksjoner og pedagogisk veiledning.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. I dokumentasjonsarbeidet i barnehagen står vi som ansatte i etiske problemstillinger som vi også må gjøre overveininger og refleksjoner rundt. Hvilke bilder tar vi av barna? Hvilke bilder sender vi ut eller henger opp? Hvordan og hvor lagrer vi bilder og annen dokumentasjon? Og hvordan ivaretar vi enkeltbarnets meninger i bilder vi tar av grupper av barn?

Det er også viktig for oss at dere vet at dere om foreldre har rett på både innsyn og få utlevert dokumentasjon om egne barn i barnehagen. Dere har også rett til å få slettet eller korrigert opplysninger som er feil eller misvisende. Dersom barnehagen skal utlevere personopplysninger om barnet til andre instanser der det ikke foreligger lovhjemmel, må foreldrene samtykke til dette. Kravet om samtykke fra foreldrene gjelder ikke i tilfeller der personalet deler personopplysninger med barnevernet for å oppfylle opplysningsplikten i barnevernsloven §22.

## BARNEHAGENS PEDAGOGISKE ARBEID

### Barnehagens arbeidsmåter

Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og dannelse og gi barn mulighet for medvirkning. Personalet skal ta i bruk varierte arbeidsmåter, og de skal tilpasses til enkeltbarn, barnegruppen og lokalmiljøet. Valg av arbeidsmåter gir mulighet for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert. (Rammeplanen)

I årsplanen har dere så langt lest at vi i Jarenga barnehage er opptatt av å følge barns spor. Vi lager månedsplaner som kan bli endret nettopp fordi vi ser at barna plutselig blir opptatt av noe helt annet. I dynamiske rom jobber vi for å utvikle det vi kaller for «godt fungerende rom». Dette er rom som innbyr barna til lek, utforskning, utfoldelse og nysgjerrighet. Ved å møte materiell som er både definert og udefinert vil barna bli kjent med, gjøre seg erfaringer med og få kunnskap om disse materialene og seg selv. Gjennom dette arbeidet så tilbyr vi en fleksibel og dynamisk barnehage som stadig er i endring for å gi barna nye impulser og opplevelser, i tråd med hva de er opptatt av. Dette gjør vi ved for eksempel: å tilføre nytt materiell, endre på mengden materiell, bytte ut materiellet med noe annet også

videre. Vi dokumenterer og vurderer underveis, og undrer oss sammen med barna. Vi arbeider systematisk med TETT PÅ for å øke kvaliteten i relasjonene med barna, og for å kunne gi de et så godt og variert tilbud som mulig.

## Barnehagens digitale praksis

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. (Rammeplanen)

Vi kartlegger hva vi har av kompetanse og hvordan vi skal bruke digitale verktøy i barnehagen. For oss er det mye snakk om bilder, filmer og evt søk etter informasjon på internett. Vi bruker foreløpig ikke nettbrett eller apper i arbeidet med barna. Vi skal etter hvert få en digitalt plattform som skal gjøre det enkelt å ha en god kommunikasjon mellom barnehage og hjem. Hva som blir delt her kommer an på hvilke funksjoner den digitale plattformen vi får tilbyr.

## Progresjon

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barn skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper for varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. (Rammeplanen)

De fleste barn begynner i barnehagen rundt 1 års alder og skal være hos oss til de er blitt 5-6 år. For oss er det viktig at disse barna møter ett variert tilbud som er tilpasset deres behov. Gjennom arbeidet vårt med dynamiske rom sørger vi for et lekemiljø som stadig er i forandring, og kan tilpasses barns interesser. Gjennom å møte et miljø i forandring vil de kunne utvikle seg, lære og oppleve fremgang gjennom lek, nysgjerrighet og utforskning. Gjennom arbeidet vårt med TETT PÅ vil vi hele tiden vurdere og reflektere over egen praksis, og vi kan tilpasse barnehagehverdagen ut fra det. De ansatte lærer å kjenne barna godt og vil bruke kunnskapen sin i arbeidet.

Gjennom barnehagens månedsbrev, periodeplaner og årsplan kan dere se hvordan vi jobber med ulike rom, temaer og sørger for progresjon i barnehagens innhold.

## BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter. (Rammeplanen)

## Kommunikasjon, språk og tekst

«Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer» (Rammeplanen).

For at barna skal få utforske og utvikle sin språkforståelse i Jarenga barnehage er vi opptatt av å prate mye sammen med barna. Vi bruker alle situasjoner til å bruke språket vårt på en god måte, slik at barna lærer å bruke sitt. Vi har troen på at i alle hverdagssituasjoner som stell, måltider og påkledning skjer det mye læring i form av språket. Det handler om at de ansatte benevner det de gjør, mens de gjør det. Vi benytter et variert språk og forskjellige setningsformer. De ansatte tar initiativ til kommunikasjonen, og vi oppfordrer barna til å snakke selv. Vi er opptatt av å snakke ordentlig til barna, og gi de en opplevelse av rikt og nyansert språk. Vi jobber tett på barna og er språklig bevisste. Dersom vi opplever språkutfordringer hos et barn har vi rutiner for hvordan vi håndterer dette. Det involverer blant annet et

tett samarbeid med foreldrene til det aktuelle barnet. Ved behov kan vi søke hjelp og veiledning fra PPT eller veiledningssenteret i kommunen.

Gjennom arbeidet vårt med TETT PÅ lærer vi at vi må være aktive lyttere, og gi barna tid til å svare. Barn starter i barnehagen med ulike språklige forutsetninger, og vi skal gi de tid og rom til å utvikle seg i sitt tempo. Vi oppfordrer barna til å snakke med hverandre, spørre hverandre om ting og si fra når de synes det er nok. Vi jobber med å bli gode på å stille åpne spørsmål som krever mer enn ett ords svar fra barna, og som kan oppmuntre til utvidet respons. Vi jobber med bøker og tekst i form av høytlesning, eventyrstunder, musikk, rim, regler, biblioteksturer og ulike prosjekter vi henger opp på veggene. Hver base har sin egne bokkasse som de kan fylle opp med bøker som barna selv er med på å velge ut. Vi skal ha vår helt egne biblioteks krok hvor det er lett for barna å se alle bøkene og velge deretter.

Ved å arbeide med dynamiske rom som metode får barna utviklet språk og språkforståelse i samhandling med udefinert og nytt materiell. Vi gir de rike opplevelser, med et miljø i forandring som er med på å gi de erfaringer med ord og uttrykk de ikke kjenner fra før av som vil gi de et større ordforråd. Gjennom å følge barnas spor vil barna også kunne bruke språket sitt for å uttrykke det de ønsker.

## **Kropp, bevegelse, mat og helse**

Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. (Rammeplanen)

I Jarenga Barnehage er vi opptatt av at alle barn skal få positive opplevelser med kropp og bevegelse, og få ett sunt forhold til mat og helse. Vi tilrettelegger for allsidig fysisk aktivitet, og for mat og måltidsaktiviteter som bidrar til samtaler og fellesskapsfølelse, og andre helseforebyggende tiltak. Dette gjøres gjennom å ha fokus på å være en dynamisk barnehage som stadig gir barna nye, spennende impulser.

Inne har vi ett grovmotorisk rom, PULS, hvor barna kan boltre seg med lek i ribbevegg, bygging med puter, trene balanse, kaste ball, danse og mye mer. Vi har et stort uteareal som gir rom for utforskning og bevegelsesglede. Hos oss finner du ikke et klatrestativ, men du finner ulike balansestasjoner, fotballbinge, sandkasser, store gressplener, bakker og skråninger og sykkelvei. Sammen med barna lærer vi at selv uteplassen kan være dynamisk og den kan brukes på ulike måter. Vi kan for eksempel bygge en spennende hinderløype som stadig kan forandres.

Jar tilbyr gode turområder med ulendt terreng, skogen og ikke minst; barnas beste lekeplass – den fantasiverden de skaper selv. Hos oss lærer vi barna å bruke miljøet og materiell de finner til utforskning, lek og læring. Vi følger barnas spor, og på tur kan vi godt havne et helt annet sted enn først tenkt, fordi barna finner noe spennende på veien. Vi bruker aktivt natur og nærmiljø i arbeid med barnas fysiske og psykiske helse. Alle baser har en fast turdag hver uke. I løpet av hverdagen foregår det aktiviteter inne og ute i barnehagen som fremmer kropp, bevegelse og helse.

Vi har egen kokk som lager alle måltider fra bunnen av. Barna tar del i matserveringen ved å dekke bord og hente maten. Vi har også egen kjøkkenhage hvor barna kan plante grønnsaker og urter, og følge veien fra ett lite frø til et fullverdig måltid. Barna får delta i prosessen under matlagingen og de ansatte jobber kontinuerlig med bevisstgjøring rundt hvor maten kommer fra, matsvinn og arbeidet med å fremme et sunt kosthold.

## Kunst, kultur og kreativitet

Barnehagen skal formidle verdier, kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap (Barnehageloven § 2). Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlaget for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon (Rammeplanen).

Kreative aktiviteter er en del av barnehagens hverdag. Et mangfold av kulturuttrykk vil gi barn verdifulle opplevelser. Det vil lære dem å uttrykke seg gjennom det kulturelle språket. Barnekulturen utvikles gjennom leken og barnehagens oppgave blir å utvikle, bevare og stimulere barnets nysgjerrighet og forskertrang, så rikt og allsidig som mulig. Kulturelle opplevelser og å skape noe felles bidrar til samhörighet.

Hos oss skal barna få lov å eksperimentere og leke med utrykk og oppleve hvordan ulikt materiell gir skaperglede, og bidrar til utforskertrang og undring. Vårt arbeid med å være en dynamisk barnehage bidrar til økt fokus på materiell og hvordan vi kan bruke ulikt materiell. Det er ikke alltid spennende med et rytmeegg, men hva skjer om vi samler masse rytmeegg sammen? Da blir leken og betydningen noe helt annet. Vi forsker på materiell som vi ser at barna er opptatt av, og som samtidig ikke er «typisk lekemateriell». Vi har tidligere fylt ett rom fullt av Q-tips da vi oppdaget at barna var opptatt av dette. Vi har hatt et rom fylt med støperør som barna har utforsket over lang tid, og stadig bringer de nye ting inn i leken med rørene. På denne måten stopper ikke leken opp, og fantasien får utvikle seg i takt med samspillet mellom barn – barn, og barn – ansatt.

## Natur, miljø og teknologi

Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider. (Rammeplanen)

Barnehagen skal legge til rette for at barna får et mangfold av naturopplevelser og får oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelig fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskap.

Barnehagen bruker naturen i nærområdet som arena for lek, undring, utforskning og læring. Gjennom opplevelser i friluft året rundt ønsker vi at barna skal føle tilhørighet og omsorg for naturen og dens mangfold. Ved å stimulere barnas evne til kritisk tenkning og lære dem å stille spørsmål bidrar vi til at barna lærer av naturen og utvikler respekt og forståelse for hvordan sammenhengen mellom mennesker og naturen er av betydning for bærekraftig utvikling.

Bærum er som nevnt en klimaklok kommune og i Jarenga barnehage ønsker vi å bidra til at barna skal forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden. Et lavere forbruk er nødvendig, og på tur kan vi samle naturmateriell. Vi ser på naturmateriell som inspirerende og det gir barna mulighet til kreativ lek. Vi har også en bilfri uke i løpet av året, hvor vi oppfordrer alle til å la bilen stå. I barnehagen har vi en stor sykkelbod med plass til mange sykler, som gjør det enklere for foreldre å velge dette som fremkomstmiddel. Bærum kommune er med i en miljøatsing som heter Grønt flagg. Dette er noe barnehagen arbeider med hvert år fra august til mai. Gjennom arbeidet vårt med «Grønt flagg» arbeider vi med temaer som er relevant for tiden vi lever i. Temaene kan være natur og biologisk mangfold, sunt kosthold og fysisk aktivitet, energi og vann.

I barnehagen er vi opptatt av gjenbruk og vi har fokus på å være miljøbevisste. Ved å plukke søppel med barna bidrar vi til å skape miljøbevissthet også hos de. Vi kildesorterer og utforsker muligheter som ligger i materialet. Barna ser kreative løsninger, det vi tradisjonelt anser som søppel kan bli til noe nytt og



spennende. Barna får utforske, og plutselig er melkekartongen en båt. Neste dag er den kanskje forvandlet til et hus. Barna setter spor, og vi følger dem. Hos oss forkaster vi ikke noe materiell før vi har fått utforsket og undret oss over dem.

Vi har vår helt egen grillhytte og kjøkkenhage i barnehagen. I kjøkkenhagen ønsker vi å fremme barnas forståelse for biologisk mangfold. Barna får oppleve at et frø begynner å spire, og at det med stell og omsorg fra oss kan bli til noe vi kan spise. Kan vi lage noe til kokken som han kan lage mat av kanskje? Vi har insektshoteller og blomsterbed som tar vare på insektene som besøker barnehagen vår, og det bidrar til et godt økosystem.

## Antall, rom og form

Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelper barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning (Rammeplanen).

Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer, samtidig som at det hjelper barna til å forstå sammenhenger ute i naturen, i samfunnet og i universet.

Matematikk i barnehagen handler ikke om det samme som matematikk på skolen. Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen jobbe med å stimulere og støtte barnas matematiske oppfatning. Gjennom lek og aktiviteter eksperimenterer barn med tall, mengder, sortering og romorientering. De ansatte hos oss bruker matematiske begreper, stiller spørsmål og motiver barn til logisk resonnering og problemløsning. Hos oss jobber vi med hverdags situasjoner og tilrettelagte aktiviteter som spill, bøker, musikk og andre redskaper som motiver barna til å utforske matematiske sammenhenger. Vi jobber med «jeg er større enn deg», «du er mindre selv om du er eldre». Hva er over, bak, foran og under? Samtidig, gjennom å bruke udefinert og spennende materiell, kan vi jobbe med antall, rom og form på ulike måter. Det blir mer spennende for barna når de får tatt i bruk materiell som de selv er opptatt av, og har lyst å utforske videre med.

## Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold. (Rammeplanen)

Barna skal erfare og få kjennskap til kristne verdier og grunnsyn, samt andre religioner og livssyn. Barna skal få en forståelse for at det finnes ulike måter å tenke og leve på. Vi skal møte barnas undring og sammen finne ut av hva som rører seg innenfor området.

I Jarenga Barnehage/hos oss ønsker vi at barna skal få erfare at det finnes flere ulike kulturer og religioner der ute, det finnes andre som er ulike oss selv. Det er viktig for oss å gi barna et bredt bilde av hvordan mennesker lever slik at vi på denne måten kan fremme et bærekraftig og mangfoldig samfunn, med åpne og nysgjerrige deltakere.

Vi gir barna kjennskap til og markerer merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen vår. Vi skal gi rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, etikk og livssyn. Vi følger barnas spor, og sammen undrer vi oss over tematikken.

## Nærmiljø og samfunn

Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden. (Rammeplanen)

Barnehagen bruker nærmiljøet ofte. Alle baser har en fast turdag i uken, samt at det alltid er åpenhet for spontane turer. Hos småbarna starter de ofte med små turer, med vogn, først til de aller nærmeste turområdene og til skogen. Så kan områdene som Jar Kirke og Sletta være målene innen året er omme. Hvor vil barna gå? Turdestinasjoner endres i takt med barnas spor. Kanskje vi finner noe på veien som leder oss i en helt annen retning.

Storbarn går uten vogn, og bruker ofte turområdene Sletta, Leikern, Jarmyra og Jar Kirke. Turer i skog skal bidra til å videreutvikle barnets kroppsbeherskelse, grovmotorikk, og gi allsidige og varierte bevegelser og utfordringer.

Gjennom barnas og de ansattes mange ulike kulturer og religioner gir vi barna en forståelse av et samfunn i endring. Barnehagen gjenspeiler Norges brede samfunn, blant annet ved å markere samenes nasjonaldag, jul, PRIDE gjennom stolthetsuker, verdensdagen for psykisk helse og andre små og store merkedager. Barna skal også få en begynnende kjennskap til sine rettigheter, og derfor er medvirkning en viktig faktor for barnehagen.